

פרוקול מס' 59

מיטיבת ועדת הפנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ח באב תשי"ב - 19.8.52
(בסעה 8.30)

נוכחים:

- י. ספיר - היו"ר
- י. בן-צבי
- מ. ארם
- א. פרי
- ע. אסף
- ד. הכהן
- י. חביבי
- י. יסעיה
- א. כהן
- ג. סועדי

מוזמנים:

- מר פלמון - הממונה על עניני המיעוטים במסדר ראש הממשלה.
- מר לנדמן - מסדר הפנים.
- מר קדמי - מתרגם.

סדר-היום:

המסך הדיון בבטיית המיעוטים.

היו"ר י. ספיר:

אני פותח את הישיבה.

בטרם שאנו עוברים לסדר-היום, שאילתא לחבר

הכנסת ד. הכהן.

ד. הכהן:

ברצוני לעודד את שאלת ועדת המסנה לענין עכו. התעורר בענין זה ערעור ולדעתי היה יו"ר הוועדה צריך לחכות לתוצאות ערעור זה ולא לכנס את הוועדה. כפי שנודע לי כבר כונסה ועדת המסנה אתמול ונדונו בה ענינים שונים.

היו"ר י. ספיר:

הנקודה היא זאת: הערעור אשר במסדר בכתב לוועדת הכנסת הגיע לידי רק כעבור זמן רב ואת הישיבה לכך איבני יודע גם כן עד היום. ארציק לכת ואומר כי לא הייתי מבטל כל דבר על יסוד של ערעור, אלא אך ורק: אחר שיונא הדבר לסליאת הוועדה. נוסף על כך לא פעלה הוועדה הזאת לא רק בתוקף הערעור, אלא גם בתוקף ענינים דחופים אחרים. יטבתי בהתאם להחלטת הוועדה עם המבקר ושחחבו על שיטת עבודתו ודרך עבודתו. הוא הבטיח לי, כי במסגרת של שלושה שבועות יהיה מוכן למסור דו"ח על כך. בהמשך השיחה אתו הבתרר גם מבלי לחכות לדו"ח יטנם הרבה סתחים שאין הוא מטפל בהם. הוועדה התכנסה ביום בו נפטר חבר הממשלה ד.צ. פנקס ז"ל, ותבר הכנסת אסף תבע ערעור על עצם ההחלטה לנסוע לעכו. אולם אני באתי בהצעת פטרה, שהוועדה לא תצא לעכו היות ואלינו צריכה להגיע האופוזיציה של עיריית עכו, זו אשר תובעת את הדיון. על כך באה הסכמתו של חבר הכנסת אסף, וסלחנו מכתב הזמנה אל סיעות האופוזיציה בעיריית עכו וציינו במכתב סאם ברצון ראש העירייה להסתתף כבר בישיבה זו - הוא מוזמן בזה.

על יסוד מכתב זה הפיעו לישיבת ועדת המסנה ראש העיריה עם עוד שני חברים מהאופוזיציה ומזכיר. מסום כך אני רואה את טענת חבר הכנסת ד. הכהן על הוגנות מצדי כטענה אשר החטיאה, הפעם, רחוק אמד את המטרה. אני מצטער מאד דוד הכהן, הדברים אשר מסרתי הם עובדה אחת כשניה, אדרבא, להפך לא סמעי מראש עירית עכו כל סירוב להוכיח. אני מקבל זאת על מצפוני הסהור והבלתי סהור במלוא ההתחשבות המכסימלית בכל דגש של חברי הוועדה ובזכויותיו כחבר בה.

לפני שאנו מסכימים ברצוני להביא לתשומת לב חברי הוועדה סלגרמה אשר נשלחה על-ידי מועצת ברית פועלי ישראל, בקשר להתקפות נגד התושבים הערביים ברמלה. הם מוחים על כך שלא הוזמנו נציגים מסלהם כדי לפגוש את ועדת החקירה שהתכנסה בכנסת. וזהו תוכן הסלגרמה: (קורא את התוכן).

אני מציע לאוודיע להם בשם ועדת המסנה לעירית רמלה - כי לא הוזמנו נציגי ציבור, אלא הוועדה נפגשה ברמלה עם מוזמנים אשר הוזמנו על ידי העיריה ואחר עם משלחת מתושבי רמלה הערביים אשר אשר בקשה להופיע בפני הוועדה. הוועדה סיימה את עבודתה ותגיש בימים הכי קרובים את מסקנותיה לכנסת.

אנו עוברים לבושא העומד על סדר היום.

א. פרי:
ברצוני למסור הסתייגות בקשר לפקודת העתונות שדנו עליה בישיבה האחרונה.

היו"ר י. ספיר:
אני מניח שכל זמן שלא הובח החומר על שלחן חברי הכנסת תוכל למסור הסתייגויותיך.

בהתאם להחלטתנו אנו חוזרים לדון בשאלת המיעוטים. עברנו על כמה עקרונות אשר לפיהם אנו מתכוונים לכוון את דיוננו. כדי לחדש ולרענן את זכרוכם אעמוד על הנקודות העקריות. התברר כי אל בעיית המיעוטים אפשר לגשת מתוך שתי גישות: הגישה האחת היא שארת קיום המיעוטים, פחות או יותר, בתוך מסגרת נפרדת במדינה, בחברה, בכלכלה, בחיי התרבות והרוח של המדינה ולאפשר את התפתחות המיעוטים האלה, את האוטונומיה שלהם, את זכויותיהם האזרחיות והאחרות מבלי לשאוף לכך שהם יתמזגו יותר ויותר - אם לאס או במהירות - לתוך החיים והחברה הישראליים. זה כיוון אחד. הגישה השניה היא, שאין לנו ענין לקיים לצמיתות את המיעוטים כגוף נפרד בתוך המדינה הזאת, עם הווי חיים נפרד, עם רמה תרבותית השכלתית רוחנית נפרדת, עם רמה כלכלית אשר נשארת יותר פטובה, ועם מרחק בין החברה היהודית, אלא לסאוף לאינטגרציה מסוימת בשטחים אלה.

לאור כיוון זה אפשר לבחון את כל הבעיות אשר עומדות לפנינו, ובכל אחת מהן להציע שוב הצעות מעשיות על-סנת להגיע אחר-כך לתכלית מעשית, אינני חושב, כי בהנחת היסוד לכיוון יש מקום לפשרות, ומסום כך עלינו לקבוע לעצמנו כיוון ולאודרו במשיך.

ס. ארם:
אינני רוצה סתירה כה בולטת בין שתי הגישות אשר צייננו בתוך יו"ר הוועדה מר ספיר. אם הגישה הראשונה מדגישה את הזכויות של אבטונומיה לערבים הרי זה עומד בסתירה לאינטגרציה הסלחה של הישוב הערבי במדינת ישראל. האוטונומיה אין פירושה הסתגרות, אלא להפך, וכן האינטגרציה אין פירושה התבוללות, אני רואה כאן ענין אחד אשר אותו מוכרחים להוריד מעל השלחן. עלינו לראות את גישתנו לבעיה זו מתוך כמה גורמים. עלינו לראות את הדברים אם גיחם שהיה קודם בין היהודים והערבים, יחס של איבה ונטייה, דבר המחייב אותנו לראות את הישוב הערבי כאוייב פוטנציאלי אשר צריך להתחייס כליו בחשד ולכן כל בסיון של מתן סיוויון יזיק במקרה זה, ונו שאנו פוטלים דבר זה מעיקרו ואומרים שהישוב הערבי יוכל להתלב במדינה מתוך זיקה כנה. אני פוסל את הגישה הראשונה מעיקרה, אינני יכול לראות את הערבי כאדם אחר מאשר אני. הסיוויון הממשי, לא הפורמלי של הערבים זהו אחד המכשירים לזירוז התהליך שהוא קיים וישנו. הישוב הערבי הרי רואה את המדינה הזאת גם כמדינתו הוא.

המדינה או השטח?

טר פלמון:

פ. ארם:

הם רואים קודם כל את השטח כשטחם. השאלה היא אם אנו מעוניינים בדבר זה. אני בטוח ומשוכנע שהמדיניות של הממשלה היא לרועץ לגבי הגדרת זיקתם הכנה של הערבים למדינה, כשם שאני בטוח, שאינטגרציה מלאה של הערבים במדינת ישראל היא אחד היסודות המגבירים את כושר החיסון של המדינה. ועוד ארחיק לכת ואומר, כי אם יסאלו את עמדת לגבי חוק שרות הצבא, אם צריך חוק זה לחול על הערבים, אומר בפירוט: כן. ויתכן מאד כי שתי הסקנות תבאנה כאן לידי סתירה, יבוא מיטהו ויטען כי על ידי הככללתם בצבא והכשרתם לליחימה יפגע מחד הדבר בכך עצמן - כבר בזה אני רואה את ההפליה. ומטום כך אני טוען לאינטגרציה מלאה גם בצבא.

הי"ר י. ספיר:

אני חושב, כי במידה שדבר נוגע לבעיות בטחון, לא נוכל לדון בזה במסגרת עבודתנו

בוועדת הפנים.

פ. ארם:

אני חושב שהוועדה צריכה לקבל שני עקרונות: האחד ביצוע המלא של הצהרת היסוד של המדינה וללא כל התחמקות; השני, חיוב אינטגרציה מלאה ומזורזת של הערבים בתוך חיי המדינה, גם מבחינה אדמיניסטרטיבית, גם מבחינה סדינית וגם מבחינה חברתית. אני מציע לוועדה להמשיך בהתאם לסתי הנחות אלה. אמנם יפה עשה יו"ר הוועדה אשר ניסה לסכם את הדברים עליהם אנו דנים; גם בענין זה יש להבהיר את הנקודות.

אני מציע לקבל היום החלטה בדבר הנחות היסוד, לסם כך מוטב למנות ועדת מטנה קטנה, אשר תנסה במסך ימי הפגרא להכין על סמך זה מסקנות ברורות ומבוססות.

הי"ר י. ספיר:

בישיבה האחרונה של עליאת הוועדה שאלתי את חברי הוועדה על סדר עבודתנו להבא. התקבלה החלטה לסיים את שאלת המיעוטים עוד לפני הפגרא. לאור זה דחינו את הדיון בתיקון לחוק העיריות. עכשיו בא חבר הכנסת ארם ומציע הצעה טובה לגמרי

י. בן-צבי:

פולנו יודעים שעד כה היו נהוגות שיטות אחרות לפתרון בעית המיעוטים. היתה קיימת שיטה של טשרד המיעוטים שהועברה אחר-כך לשיפולם של מוסדות שונים. ריכוז ידוע בשטח זה קיים בטשרד ראש הממשלה, ונציגו טר פלמון במצב מתנו פה. אם אנו באים לשנות את פני הדברים, את הפוליטיקה הזאת, עלינו לחשוב טוב בדבר ולהביא תחילה עקרונות ליסוד. את העיקר הפרינציפיוני של שיוויון בין המיעוטים ליהודים קיבלנו עוד בעת הקמת המדינה עם הכרזת מגילת היסוד. שיוויון זה הוכרז במדינה, שונה ושולש והוא מתגשם למעשה גם במקומות מספר. אולם לגבי מקומות אחרים הוא אינו מתגשם במידה מספקת וזה כתוצאה מהפרקטיקה, הפרקטיקה הרכיחה לנו ששיוויון פירושו גם שיוויון בזכויות וגם שיוויון בחובות, ובלי פרבילגיות. שאנו נתקלים בהם בשטח החינוך, בשטח גבית המסים וכו'. ובכן, על שיוויון ביננו חולקים כלל, על מה אנו חולקים? אנו חולקים על אבטונומיה. אני אומר שאם יש שיוויון גמור אז ענין האבטונומיה הוא טפל ומבוטא. הרי אותו המצב שרר גם לגבי העם היהודי. לפני קום המדינה היתה לנו אבטונומיה ומסקמה המדינה ביטלנו את האבטונומיה. בקשר לשאלה זו דיבר גם חבר הכנסת ארם, הוא טוען שהערבים דורשים אבטונומיה, אולם אני לא שמעתי זאת מפהם, זאת אני שומע מחבר הכנסת ארם. הערבים המסידו את ריבונותם - זאת לא בחזיר להם, אולם במקום זאת ניתן להם את השיוויון. הם קיבלו זאת ואנו מצוים לעמוד על שיוויון זה.

אשר לשאלת האבטונומיה ברצוני להסביר את המושגים שטנו התכוננו להם. אנו התכווננו לשני דברים: אבטונומיה תרבותית-לשונית ואבטונומיה דתית של העדה. כשהמדובר הוא על אבטונומיה דתית אפשר עוד להבין זאת. אולם לגבי אבטונומיה בשטח הלשון והתרבות, בשטח זה אני אומר שהמדינה, טשרד החינוך והתרבות, צריכים לספק לערכים את צרכיהם. אין כאן קשר לעדה. המדובר הוא בגוש אחד.

ועדת הפנים
19.8.52

דבר הדל שבחובבי להכניס כחן חוה, שאערבליה יוכלו לחנך את בניהם בגן, בבית הספר, אגמפסה או באוניברסיטה יהודיים. אם הערבי רוצה לחנך את בניו על יסוד לטון עברית זאת יש לאפשר לו. בני מתנגד לכן שנסגיר את הערבים במיזה גטו.

הגיסוה שלי היה נוסד; א) אנו מאשרים שיווינו במור על הזכויות והחובות של הערבים; ב) פתיחת השער - בשטח החינוך והתרבות - לפנות הערבים הרואים להיכנס לתוך הסקטור העברי, ולאפשר להם זאת מבלי לפגוע בענייני שמירת הלשון. במסר לדת ועדה - לאפשר להם לה פחות מאשר אפשרה להם ממסלת הטנדט.

ע. מסר:

הרצוני להעיר משהו למ לעצם הדבר, אלא לדרך עבודתה של הוועדה; לאור הפינפורמציה אשר קיבלנו. לדעת, אין הוועדה צריכה לקבוע הלכות פוליטיות כלליות על הכיוון המדיני. ישנו כיוון מדיני אשר מוסר על הכנסת עוד בזמן שמסרה הממשלה את תכנית היסוד. זהו הכיוון המדיני של פתיחת ישראל. מה תפקידנו כיום? לדעת, תפקידנו הוא לבדוק הן ההבר מתגשם באי יום-יום. אין אנו למעשה בוחנים, אם יש שגיאות, עקבות הקו המדיני ביהעין הן בשוגג, אם ישנם ליקויים שגור מצביעים עליהם, מה ישנו קיפוח הקו המדיני - אם ישנו במיזה מידה הוא ישנו, במיזה שטחים, מה יש לעשות כדי למצווע זאת, כמו-כן אם מקיימים המיעוטים חובותיהם לגבי המדינה - אם לא מה יש לעשות על-מנת לתקן את הדברים. מהי ההרשקה העמסית בתוך המיעוטים, אם ישנה הרשקה של אי-שביעות רצון, מה מקורותיה, ואם היא הכרחית ונובעת מתוך עובדות אובייקטיביות, או מה יש לעשות להיוון חבלי הדברים. בכיוון זה אני חושב שהיינו עושים טעולה טופילה, ומכיון יכולים הם בלי חילוקי דעות יסודיים להגיע לסיכום מעשי. אני חוזר ומזכיר שלא היכנס לבירורים פרינציפיוניים יסודיים אשר אינם בגדר תפקידיו ומטכוליותינו בוועדת הפנים.

היו"ר י. ספיר:

ארשה לעצמי להעיר כמה הערות לעצם העניין. לדעת, עלינו להחליט בעצמנו את קו הדיון. ברור לכולנו כי לא צריכה להיווצר כל הקגשה של הבדל בין העדות, אולם המציאות מראה אחרת. אנו יכולים לפתור את שאלת השיוויון בדרךים שונות. היינו יכולים לרכז את כל הערבים בשטח המסולש ושם יוענקו להם זכויות אזרחיות מלאות, יפתחו בתי-ספר בלשון הערבית וכו'. וכו', כשם שעשו זאת לגבי המיעוטים בכרית המועצות. אפשר אסנם לתאר סידור כזה, אבל אנו איננו מעוניינים בו ואיננו רוצים אותו. הסגב כיום יוצר הרגשה כאילו יש שתי דמות נפרדות, קודם כל עצם העובדה שלאזרח הערבי אין כיום חופש התנועה בכל רחבי הארץ, מה שיש ליהודי, וזה מטביע. חותמת מיוחדת, דבר שני הוא, שלפני זמן היו הבדלים במחירי התוצרת ושכר העבודה של הערבי והיהודי. העובדה שהפועל הערבי אינו יכול להפפיע בכל מקום לעבוד - ואינני מדבר כאן על דבר השכר וההתחדות, כי התחרות קיימת גם כשהוא עובד במקום אחר - מראה את ההבדל למעשה אשר לא החוק קבעו אלא המסטר כולו. גם בשטחים כלכליים אחרים אין בעל המלאכה בנצרת, למשל, משתלב לתוך חיל הכלכלה של הארץ משום שכל הטבנה הכלכלי אינו מרשה זאת. משום כך אני חושב שאם נמשיך במצב זה של שיוויון בזכויות גם לגבי התוצרת וגם לגבי שכר העבודה, מבלי שהחובות יפלו על החלק מסויים של האזרחים במלוא העומס, הרי יוצר מצב שהוא בלתי נורמלי. אני בשטח זה אינני מסיל ספק בכך שהכפר הערבי מתעשר הודות לכך.

י. חבליני:

יש להודות כי בשטח זה לא כל הכפרים הערביים מתעשרים.

היו"ר י. ספיר:

אני מדבר על הכפר הערבי מבחינת היצרן החקלאי, שהוא מתעשר ועושר זה טוקפא לרובל הרמה התרבותית, הכלכלית של האוכלוסיה הזאת, בדיוק במרץ לשם שחוטך עולה מתימן כסף רב בשעה שהוא נמצא במעבדה. אין פה כלל הבדל בזעי אלא שאלה של רמה תרבותית מסויימת. האם עלינו לתת שיוויון ולשחרר את התושבים מכל חובות? הם משוחררים כמעט באופן שיטסתי, כי זו היתה התוצאה של השיטה "אתה רחק ממני ואני ארחק ממך", אבל מצב כזה לאורך ימים לא נוכל לקיים.

ז.י.

תחת לחץ זה והרגשה זו בא הסינוי; אי אפשר להטטיח כן, אלא אם נכניס גם סקטור זה לתוך טעגל החובות, אם לא נעשה כן תהיה התוצאה גרועה מאד. עקב זה יכולה להיווצר גם התנוונות מטרית אשר תביא איננו יודע לאן, דבר שאיננו רוצים בו. אנו מעוניינים ליצור התחרות בכל מערכת הכלכלה של הישוב הזה, להביא לידי כך שהסקעה של סקטור זה תהיה דומה לזו של היהודים וסייצרו על ידי הכסף הזה ערכים חדשים למדינה. אם אני מוציא סכלל זה בעיות בטחונות, צבא, אזור בטחון, שעל זה אין ויכוח כלל, הרי אוכל לקחת את הרסיסה הזאת, סחוץ לאוטונומיה תרבותית חנוכית ולטונית. אולם גם כאן ישנם דברים אשר אני יכול להערים עליהם על אף התחיקה ועל אף האדמיניסטרציה והספעת הציבור. אקח לדוגמא תלמידים ערביים המעוניינים ללמוד בבתי-ספר עבריים, בודאיי ימצאו בתי-ספר אשר יסרבו לקבל תלמידים אלה, כל בית-ספר וביסקוין. יהיו ביסקוים של אי-ידיעת הלסון, יהיו אלמנטים של הסחת בית הספר או אלמנטים שונים אחרים. אמנם אפשר לסגור לפני בית הספר את הדרך מבחינה חוקית אבל אין רשות לחייב בית-ספר שלא לקבל תלמידים כשרוב בתי-הספר בארץ הם ברשות הפרט. אנו איננו יכולים בטוב זה לחייב, אבל אנו יכולים לקבוע קו סטריים, אותו הדבר לגבי יתר הסטחים בחיים החברתיים. סטום כך אני שואף לזה שציבור המיעוטים ישתלב יותר ויותר בחיי הכלכלה ואיננו מתאר לעצמי אפשרות של שילוב כסאין חופס תנועה. אני יוצא מנקודת הסקפה כי בדרך זו לא בצליח לאורך ימים לקיים תחום טוב. זה לדעתי פסול, לדעתי יש לסטטט את הפציאות הזאת ואני יודע שזו פרוצדורה של שנים; אם אני קובע כלל אני קובע זאת בחוק ולא בטציאות. בין אם נקודת הטוצא תהיה זאת או אחרת - הכיוון צריך להיות זה. אני יוצא שתוך נקודת הסקפה ברורה מאד ואני רואה את האפשרות לפתרון בעיה זו מבלי להסתבך בסיקולים הצבאיים.

בטארים לנו סיקולים אזרחיים בלבד ובכיוון זה בכל שטחי הפעולה שאנו דנים בהם יש להציע ססקנות ברורות. אם אני בא ואומר שאני רוצה שילוב אני צריך להגיע לחופס תנועה מכסימלי. - זה לגבי כל הגורמים הכלכליים.

ע. אמר: האם קיים דבר כזה של "סחוץ לסטט האזור הצבאי"?

היו"ר י. טפיר:

קיים. לטטל, טירה וטייבה הנטצאות בטרחק ק"ס סן הגבול, באיזור פחות או יותר יהודי. אני אומר, איפה שהסיקולים הם ברורים צריך לתת את חופס התנועה. כיום הטצב הוא כזה שמתוך 175,000 תושבים ערביים בארץ 130,000 אין להם חופס תנועה.

מר פלסון:

גם לטיליון ו-400 אלף תושבים יהודים אין חופס תנועה לגבי שטחים אלה. אני חושב שהדביטו בזאת גם חברי הכנסת אשר ביקרו בערה והוצאו טטט מפני שהיו צריכים לקבל רסיון כניסה אליה.

י. חביבי:

אולם חייכם אינם תלויים בטטחים ערביים אלה.

מר פלסון:

חייכם תלויים בסקטור זה לא פחות מאשר אנו תלויים בסקטור שלכם.

היו"ר י. טפיר:

אודה כי העובדה של חופס התנועה אינה קטורה אצלי עם בעיות בטחונות, וארטה לעצמי להעריך הערה אחרת: אני כופר בכלל בכל העניין של הטטירה על הגבולות. אנו לא יכולים להחליט בעניין זה, אנו יכולים להביא רק קו סטריים ואני ניסחתי אותו "היקף השלטון הצבאי מבחינה אזרחית" איננו שולל את השלטון הצבאי מעיקרו איננו שולל את אזורי הבטחון. ישנם כמה דברים בשטח של הטטטום האזרחי התחיקה האזרחית, שאפשר לשנות במקצת מבלי לפגוע בבעיות בטחון המדינה. כל זה צריך לחול אך ורק לגבי התושבים שיש להם זכות חוקית לישיבה בארץ. יש בעיה אחרת אשר איננו יכול למצוא לה פתרון בנקל והנועדה תצטרך לתת דעתה על כך. לדעתי, לא בריא כלל וכלל שחלק מן הישוב הערבי העירוני ימצא בטצב כזה שטצד אחד הכנסת הפועלה ערבתהיה במונה ורמת חיינו בטוכה - וזה הודות לרמה הכללית של הישוב בארץ.

ועדת הפנים
19.8.52

ז.י.

כמה אנשים חיים ברמה תרבותית כזו?

י. חביבי:

היו"ר י. ספיר:

אינני יודע בדיוק מה המספר באחוזים, אולם ברור לי, שהפועל הערבי המרוויח 3, 5 לירות או 4 לירות ליום אינו מוציא זאת, סל ההכנסה לגבי העיר והכפר אינו בריא כל עיקר ובודאי שהוא סופרז'סטום כך אני מאסיף סללג. פרודוקציה מסויימת של הטוואה, או איזה דרך אחרת, ייסאר המצב כמו שהוא במסך הרבה שנים.

י. חביבי:

אני חושב שאם תינתן לאותם התושבים הערביים האפשרות לחירות חיים אחרים הם יקבלו זאת

ברצון.

היו"ר י. ספיר:

אני חוזר ואומר שאותה תופעה קיימת גם לגבי היהודי התישבי, אשר רמת חילו נמוכה. אלא שההבדל ביניהם הוא, שהתישבי מעורב בחיי הישוב ומסתגל לתנאיו, בה בטעה שאצל הערבי המצב הוא שונה. הוצאת המטכורת לא תתבטא בכך שהפועל הערבי יקנה חליפה בסכום גבוה, לא לזאת כוונתי, אלא בכך שהכספים יושקעו במצרכים פרודוקטיביים, שיפזר רמת החיים בטחנים טובים. אני מגיע לעוד בקודה אחת, והיא שאלת המסים. אנו יודעים שבכל המדינה הזאת אין מסלמים את המסים בשלמות. הישוב הערבי אינו מסלם מסים אך ורק מסום שלא הכביסו אותו לתוך מעגל התשלומים במידה מספקת. הוא אינו מסלם מסים לא למדינה ולא לעצמו.

י. חביבי:

בכפר הערבי סחנין, הקימו ודפדו לחינוך התושבים שילטו מסים, אולם מאחר שלא נעשתה כל פעולה מקדמת לחינוך, במסך זה, בשלחה פטיציה אל סר הפנים. בטעב כזה איננו יכולים לדרוש מאותם התושבים איסון.

היו"ר י. ספיר:

יסנה בעיה אחת והיא הקונצפציה החברתית-צבאית של האוכלוסיה הזאת, שיש צורך להעלות אותה. הבעיה הסניה היא האובסונומיה החינוכית-תרבותית לטובת. במידה שזה יידרש אנו חייבים לעשות זאת. אם הם רוצים לשטור על שיוולון לאומי מסויים זה לא פוסל את השפה הערבית כשפתם במדינה, אם יש רצון לקיים הווי תרבותי מסויים - לא נפסול זאת, אולם לגבי מסחים אחרים אין לתת להם אובסונומיה. המלצותינו, חבר הכנסת חביבי, תהיינה כלליות טאד, אולם הטיפול הטעמי הוא בידי גופים אחרים ולא בידינו.

י. חביבי:

אני מציע בטח זה להזמין את בציגי הרשויות המקומיות וגופים שונים מצד הסקטור הערבי על-מנת לדון בשאלה זו.

היו"ר י. ספיר:

עכשיו ברצוני לשאול שאלה פרודודורלית. נשמעה כאן הצעה לבחור בוועדת משנה לבעיית המיעוטים אשר תפעל בתקופת הפגרא. במסך הזמן העמדנו בפני אינצידנט וסלה והנה, עכשיו התקבלה טלגרמה טוב בענין זה. השאלה היא זאת: מה הם קווי היסוד אשר קובעת מליאת הוועדה לוועדת המשנה כמדריך בשביל הצעת המסקנות.

א. סתו:

בתקבלה החלטה בקשר להקמת ועדת משנה לבעיה זו וברצוני להביע כמה פקפוקים בענין זה. לי נראה, שכלל שאנו נכנסים לבעיה זו היא תהיה מסובכת וטרובת-פנים. אני הייתי מביע כאן דעה ביקורתית, שלא ועדת כנסת ואף לא המגבון השוטף ייכנסו לעובי הבעיה. ויפתרו כל פתרונות ראשוניים או חלקיים. אני מציע זאת מתוך העובדה שאין לוועדת הכנסת הזמן המתקבל על הדעת למטרה זו; ומדוע לא המגבון? מפני שהוא חי בתוך הקשיים וקשה לו להתרגל לשינויים מתוך הנחות פסיכולוגיות מסויימות. לי נראה שבעיות המיעוטים ערבי בארץ מחייבות חקירה על-ידי גוף מיוחד כדוגמת "הרוייל קומיסיון" באנגליה, מינוי אנשים מסויימים לבירור בעיה מסויימת באופן מקיף ומעמיק, פעולה אשר תימשך 5-6 שבועות ותפתור בעיה מכוונת ומסובכת זו.

ז.י.

לדעת, עשתה ועדת הפנים טאמץ הראוי לשבח, ובדומה לי ששום ועדת אחרת לא התעסקה כל-כך הרבה ולא העלתה כל כך הרבה חומר ועובדות בבעיה אחרת כמו שעשתה זאת ועדתנו בשאלת המיעוטים. בסבילי סבל מקום זה לא מספיק הרגשת האחזיות כלפי ענין זה טונעת מטני להטביעם לאיזה סיכום מבלי שאהיה מסוכנע שדנו בדבר לעוטקו ולרוחבו ובמסך זמן מסוּך. הייתי נוטה לליטוד בעיה אחת, בלבד, במסגרת הוועדה והיא שאלת המסלל הצבאי.

א. פרלי: זה באופן פורמלי אינו שייך לנו.

א. כהן: זוהי לדעתי הבעיה הקשורה בחופש התנועה. אני רוצה לבדוק אם איננו יכולים על ידי תיקונים ושינויים במסטר הקיים להשיג 80% מהמטרות אשר מסיג לי המסלל הצבאי ב-100%. בטוח זה אני מוכן להסתפק בהטלחות ועדת הפנים, אשר ליתר הבעיות אני מציע לבחור ב"רוייל קומיסיון" אשר תפעל במשך זמן המתקבל על הדעת.

ע. אסא: איננו יודע מודע הינו ר, מר ספיר, פסח על הצעת. הוא נגע בסורה של בעיות חשובות בכמה צדדים, בתוכן ענין מאד מרכזי וחיוני וקובע מאד הוא: חופש התנועה. בראשית דבר, מר ספיר, אמרת כי נספל באותם העניינים, פרט לעניינים כלליים הנוגעים לשאלות בסחוביות. בענין חופש התנועה, הרי אין איש בישראל שהוא בעד הגבלת חופש התנועה שלא מטעמים בסחוביים. והנימוק היחידי המונע זאת הוא נימוק בסחוביים. מאחר שאנו הוועדה אשר נקבעה לבחון זאת, אני מציע כי נטמע תחילה את האינפורמציה מן הסקורות הדרושים ועל זה נוסיף גם טסקנות. אבל אם אנו לא המוסמכים לכך, איננו רוצה כל אפשרות שנכנס לכל הבעיה הזאת. אני סבור שהבעיה בכלל איננה ניתנת לפיתרון בתקופה קצרה ואין פה כל סיבה לדחוק את הקץ, יש לפזיזו בעלות עובדות עמוקות הנעוצות בסדסים תרבותיים והסטוריים שאי אפשר על-ליטוד המוסגים והרצונות שיש לנו להסליט אותם בחיים ולהתעלם מכל הגורמים הללו. זה ענין של פרוצדורה אשר תיטמן הרבה שנים ואיננו רוצה כמאן שאלת דרך. אנו יכולים לפעול בדרכים תחוקתיות אבל זה לא ישנה מיטודו את העובדות. באשר כאן שיטנם גם בישוב היהודי חוגים מסויימים שהם במנטליות שלהם קרובים למנטליות מסויימת של המיעוטים, אבל יש הבדל אחד דציני קובע ומכריע והוא זה שבקרב החלקים האלה ישנה הטפעה מתמדת להתערבות ולהתסוגות. מה לדעתי, סטוגלת ועדת המסנה לעשות בטוח זה. אני חושב שעלינו לעבוד סעיף סעיף על כל פרטי הביצוע אשר קיבלנו עליהם אינפורמציה, ואולי יהיה עוד צורך באינפורמציה נוספת, ובחנות דעת על דבר הביצוע. בעיות המיעוטים, הבעיה המוניציפלית, בעית פיתוח המסק הערבי ועוד סורה של בעיות אנו צריכים לעודד ולהרחיב ולהקדיש להם יותר אמצעים. בסאלות אלו היינו יכולים, בעקבות הצעות הנוטמים הלה ואולי בעקבות יטודות נוספים להציע הטלחות מצדנו לתיקונים ולשינויים, או לקבוע כמה דבר שאנו מעוניינים בהם - ואז נוכל לוותר על פעולת הוועדת המסנה.

אני בעד זה שבוועדת הפנים נגיע להצעות ולסיכומים סופיים.

י. בן-צבי: אני חושב שהצעת חבר הכנסת כהן היא קצת טובצמת, אף-על-פי שעצם הרעיון יכול לסמט חומר למחשבה. לדעתי, לא נוכל לצאת ידי חובתנו בדרך זו. אנו בוועדה זו שמענו אינפורציה יאד נציגי המסלה ונציגו רחוקים כל כן שהידיעה על הנעשה בארץ הזאת, ישנם בין חברי הוועדה אנשים אשר מעוררים בבעיית המיעוטים ועל-אף עובדה זו לא אנו נפתור את הבעיה בטוח הפרוינציפיוני. אנו רק נוכל לכוון את הקווים הכלליים ולחנות את דעתנו בשטח הפרוינציפיוני. למשל, בענייני שיוניון - וזה לגבי זכויות וחובות, בענייני הינוך (יחד עם תביעות מצדקות ללשון ותרבות) וכן נוכל להיכנס לשיטה הכללית, כמוי כן התעוררה שאלה ביחס למסלל הצבאי. עד כמה שזה אינו מותנה בטוח אזור הבטחון נוכל לדון בזה, נוכל לייעץ למסלה לבדוק את העניינים השונים, הקשורים בטוח ההתיישבות היהודית באזורי הספר - דבר אשר יקל במידה רבה על בטחון המדינה. יחד עם זאת אנו יכולים לתת רקומנדציה למסלה שהיא תדון בדבר קביעת ועדה מיוחדת כדוגמת ה"רוייל קומיסיון", שהיא תמטיך בגידוד הבעיות האלו בצורה מעטיקה למבוססת יותר ובזמן מסוּך. אנו, בתור ועדת הפנים צריכים לחנות דעה בעניינים אלה, להציע הצעותינו ולסכם את הדברים.

ועלת הפנים
19.8.52

ז.י.

היו"ר י. ספיר:

אני רואה באספקט הפסיכולוגי של "רוייל קומיסיון" את המטרה ההפוכה. הרי כולנו מאוחדים למנוע את הפרפטואציה של ענייני המיעוטים במדינה הזאת. אני אומר שענייני המיעוטים צריכים להתחלק בהתאם למטרות השונים ובאופן ענייני. יכול להיות שבענייני הרשויות המקומיות יישאר משהו מיוחד לטיפול במיעוטים. אני יוצא לגמרי מנקודת מוצא אחת. אינני רוצה ליצור את הריכוז האדמיניסטרטיבי כי על ידי כך אני יוצר פרפטואציה של המיעוטים.

קיימות שלוש אפשרויות להסך פעולתנו:

האפשרות האחת הגורסת, לפי הצעת חבר הכנסת כהן לפי את הדיון במליאת ועדת הפנים ולהעביר את כל החומר שקיבלנו בתור המלצה ל"רוייל קומיסיון". אפשרות שניה גורסת, שאנו לגור הדיון שהיה עד היום בטיל על ועדת המסנה לסכם את העבודה תוך תקופת הפגרא והיא תביא המלצותיה למליאת ועדת הפנים שבועיים לאחר כינוס המוסב הסני. ההצעה השלישית, היא, שמליאת ועדת הפנים תמשיך, בהתאם לפרטים שנשמעו בטעת הדיונים, לסכם מסקנות והצעות מסוימות בכל שטח ושטח. הבעיה של זמן היא זאת: הוועדה תוכל לסבת עוד שלוש ישיבות, ישיבה אחת טחר ועוד שתי ישיבות בסבוע הבא. אם לא יספיק לנו הזמן - בוכל להמשיך בדיון זה לאחר הפגרא, ובינתיים נמשיך בדיונים על נושאים אחרים.

פ. ארם:

אני חושב שלא נוכל לקבל את ההצעה השלישית כי הדבר ייעשה בודאי בחיפזון. אני תומך בבחירת ועדת מסנה שהיא תספל בבעיה זו, על ססך המיכום שקיבלנו ועל ססך ביקורים שתערוך בתוך היסובים הערביים. אני בטוח שוועדה זאת תגמור את עבודתה ביתר שלמות וביתר מהירות מאשר כל "רוייל קומיסיון".

היו"ר י. ספיר:

אני מעמיד להצבעה את שלוש ההצעות שהתקבלו.

ה צ ב ע ה

1	-	בעד הצעת חבר הכנסת א. כהן
5	-	בעד הצעת הקמת ועדת מסנה
	-	בעד ההצעה להמשיך את הדיון
	-	במליאת הוועדה

ה ו ח ל ט:

- (א) לבחור בוועדת מסנה אשר תספל בטאלת המיעוטים בעת פגרת הקיץ ותביא המלצותיה למליאת הוועדה עם כינוס המוסב הסני של הכנסת.
- (ב) חברי ועדת המסנה יתמנו בישיבה מליאת הוועדה מחר, יום ד'.
- (ג) ישיבת ועדת המסנה לענייני רמלה תתכנס מחר, יום ד', בשעה 9.30 בבקר.

היו"ר י. ספיר:

בטרם שאנו מסיימים את הישיבה אני לפני הוועדה מכתב אשר נשלח אל מר סהר, המפקח הכללי של המשטרה ואשר העתק ממנו נשלח אלי על-ידי העורך-דין ש.מ. תמיר (כצנלסון). המכתב דן בעניין תקיפה על-ידי שוטר שלא כחוק. (קורא את המכתב). אנו נוהגים במקרים כאלה לברר תחילה את האמצעות הדרושה, לפרטיה. אני מציע לעשות זאת גם כאן, כי העניין הזה כשלעצמו נראה חסור בעיני.

הישיבה סגורה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.45.